

ВІДГУК

офіційного опонента Москаленко Наталії Василівни –

проректора з наукової діяльності Придніпровської державної академії фізичної культури і спорту, доктора наук з фізичного виховання та спорту, професора

на дисертаційну роботу Се Чжімін

за темою: «Організаційно-методичні засади формування мотивації студентів до занять руховою активністю у фізичному вихованні в закладах вищої освіти КНР»,

подану на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань

01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт

Актуальність обраної теми. Проблеми фізичного виховання дітей та молоді знаходяться в полі зору урядів і спільнот різних країн.

В зарубіжних країнах світу спеціально організована рухова активність розглядається як потужний засіб зміцнення здоров'я населення, забезпечення високої працездатності та якості життя.

За останні 20 років КНР вдалося досягти значних успіхів у економічному й соціальному розвитку, що сприяло розвитку фізичної культури і спорту. Уряд КНР прикладав чимало зусиль для впровадження фізичної культури в усі сфери життєдіяльності людей і залучення широких верств населення до занять масовою фізичною культурою для того, щоб вивести систему фізичного виховання та спорту на високий рівень.

Однак, наукові дослідження китайських вчених свідчать про збільшення рівня захворюваності та зниження рівня фізичної підготовленості студентської молоді. Основними причинами такої ситуації є дефіцит рухової активності.

Вчені зазначають, що одним із шляхів підвищення рухової активності є формування повноцінної мотивації до занять фізичною культурою і спортом.

Мотиваційна сфера та інтереси в галузі фізичного виховання та спорту мають свої вікові особливості та пов'язані з соціальними особливостями, темпераментом, психологічним розвитком та соціально-економічними умовами життя людини.

Тому потребують наукового обґрунтування організаційно-методичні засади формування мотивації до занять в процесі фізичного виховання у закладах вищої освіти КНР.

Зв'язок з науковими планами, темами. Дисертаційна робота виконана відповідно до плану науково-дослідної роботи Національного університету фізичного виховання і спорту України на 2021-2025 рр. за темою

3.3. «Удосконалення системи педагогічного контролю фізичної підготовленості дітей, підлітків і молоді в закладах освіти» (номер державної реєстрації 0121U108938).

Внесок дисертанта, як співвиконавця тем, полягає в науковому обґрунтуванні організаційно-методичних засад формування мотивації студентів до занять руховою активністю в процесі фізичного виховання у закладах вищої освіти КНР.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації, їх новизна. Достовірність та обґрунтованість переважної більшості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації Се Чжімін, забезпечують кілька чинників – значна кількість і різноманітність опрацьованої науково-методичної літератури, критичний аналіз матеріалів практичної діяльності, продумана логіка викладення матеріалу – що дали змогу автору виконати поставлені завдання. Для досягнення поставленої мети автором коректно визначено завдання, об'єкт і предмет дослідження. Належним чином застосовано методологічну базу наукового пошуку та опрацьовано достатній масив фахової науково-методичної літератури вітчизняних та зарубіжних дослідників. Належною є емпірична база дослідження. Зібраний теоретичний та емпіричний матеріал проаналізовано із використанням різноманітних методів наукового пошуку.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у тому, що дисертантом:

- уперше науково обґрунтовано організаційно-методичні засади формування мотивації до занять руховою активністю у фізичному вихованні студентів закладів вищої освіти КНР, які включають модель та умови її реалізації. Передумовами моделі визначено особистісно-орієнтовані, психолого-педагогічні та особливості культурного середовища КНР. Модель складається з таких компонентів: мета, завдання, форми, методи, засоби та критерії ефективності. Організаційно-методичні умови реалізації моделі формування мотивації до рухової активності студентів полягають у індивідуалізації, впровадженні нових форм рухової активності та інноваційних методів та форм організації занять, спрямованих на залучення та зацікавлення студентів, психологічній підтримці, інформуванні та просвіті. Ці умови інтегруються у чотири основні блоки: теоретичний, методичний, практичний та соціальний.

- уперше науково-обґрунтовано критерії ефективності організаційно-методичних засад формування мотивації студентів до рухової активності у фізичному вихованні в закладах вищої освіти КНР: інтелектуальний, мотиваційний, оптимізації рухової активності і здоров'я, соціальної інтеграції, інноваційного впливу;

- уперше визначено взаємозв'язок мотиваційного спрямування (досягнення успіху та острах невдач) та самооцінки фізичної підготовленості, способу життя, мотивації до рухової активності студентів КНР та визначено, що мотиваційна спрямованість китайських студентів на досягнення успіху залежить від статі, в той час як мотиваційна спрямованість на невдачу від статі не залежить, натомість, серед юнаків з переважанням тенденції спрямування мотивації на досягнення успіху відмічається знижена самооцінка фізичної підготовленості та рівня здоров'я порівняно з дівчатами;

- удосконалено особливості впровадження інтерактивних методів щодо формування мотивації студентів до занять руховою активністю в процесі фізичного виховання у закладах вищої освіти КНР, а саме: групові дискусії, проекти здоров'я, рольові ігри, віртуальні екскурсії, віртуальні тренажери, квести;

- дістала подальшого розвитку інформація про фактори впливу на формування мотивації студентської молоді до занять руховою активністю у фізичному вихованні. Стимулюючими факторами визначено: аксіологічний фактор здоров'я та самопочуття, фактор орієнтації на здоровий спосіб життя, соціокультурний фактор, фактор образу фізично культурної людини, комунікативний фактор, фактор врахування інтересів китайських студентів до рухової активності, соціальний фактор; лімітуючими – рівень теоретичних знань у сфері фізичної культури і спорту, мотиви щодо відвідування занять з фізичного виховання, низька самооцінка фізичної підготовленості та стану здоров'я, спрямованість мотивації та психоемоційний стан;

- доповнено дані та розширено інформацію про відмінності мотиваційних пріоритетів китайських студентів у спонуканнях до відвідування занять з фізичного виховання у закладах вищої освіти КНР, виборі видів рухової активності, психоемоційного стану, самооцінки фізичного розвитку і стану здоров'я та особливості організації освітнього процесу з фізичного виховання студентів КНР.

Практична значимість результатів дослідження полягає: у розробці моделі особистісно-орієнтованого, психолого-педагогічного та культурного

середовища КНР, яка може бути використана для: розробки нових програм та методик з фізичного виховання студентської молоді КНР, які б відповідали потребам та особливостям китайських студентів; підготовки кваліфікованих викладачів фізичного виховання, здатних ефективно мотивувати китайських студентів до занять руховою активністю; розробки рекомендацій щодо вдосконалення державної політики у сфері фізичної культури та спорту.

Сформульовані в дисертації висновки і пропозиції впроваджено в освітній процес здобувачів вищої освіти Національного університету фізичного виховання і спорту України під час проведення лекційних занять із здобувачами другого (магістерського рівня) вищої освіти за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт (спеціалізація «Фізичне виховання») в рамках дисципліни «Теорія і методика фізичного виховання в закладах вищої освіти»; в освітній процес здобувачів вищої освіти університету Січань КНР під час проведення практичних занять зі студентами першого та другого курсів; в освітній процес кафедри теорії і методики фізичного виховання і спорту Університету Григорія Сковороди під час проведення практичних занять із студентами третього курсу в рамках дисципліни «Теорія і методика фізичного виховання», що підтверджено відповідними актами впровадження.

Відсутність (наявність) академічного плагіату, фабрикації, фальсифікації. Аналіз дисертації Се Чжімін'я дозволяє констатувати, що у рукопису відсутні академічний плагіат, фабрикації та фальсифікації наукових даних і експериментальних результатів. Також це підтверджено відповідними матеріалами метрологічної експертизи дисертації, проведеної фахівцями Національного університету фізичного виховання і спорту України (UNICHECK: дата перевірки 03.04.2024; ID перевірки 1015931810; ID користувача: 100011308).

Оцінка змісту дисертації та її основних положень. Структура дисертації відповідає її меті, завданням та складається з анотації двома мовами, змісту, переліку умовних позначень, скорочень, вступу, п'яти розділів, висновків, списку використаних джерел, що містить 165 найменувань (з них 61 – представлені іноземними (англійською та китайською) мовами), та 15 додатків. Структурні частини тексту за обсягом, змістом і глибиною аналізу збалансовані, що дає підстави зробити висновок про високий рівень дисертаційної роботи. Кожна відокремлена частина роботи завершується проміжними висновками. Матеріали дисертаційного дослідження викладено на 268 сторінках, з них основного тексту – 8,25 авт. арк. Така структура дозволила

автору системно, послідовно і логічно розкрити всі питання, які мали бути розглянуті відповідно до мети та завдань дослідження.

Надані до роботи графічні матеріали, які оформлені у вигляді 41 таблиці та 20 рисунків, окрім інформаційного характеру, мають змістовне навантаження та логічно пов'язані із текстом роботи. Це дозволяє більш наочно сприйняти викладений науковий матеріал.

У вступі обґрунтовано актуальність досліджуваної теми та окреслено ступінь її розробленості; висвітлено зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами, грантами; сформульовано структурні компоненти – мету, завдання, об'єкт, предмет і методи дослідження; розкрито наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, наведено дані про їх апробацію, публікації.

У першому розділі «Сучасний стан дослідження проблеми мотивації студентської молоді КНР до занять руховою активністю» автором проведено аналіз офіційних документів та науково-методичної літератури, яка стосується розвитку сфери фізичної культури і спорту КНР.

Реалізація програм розвитку фізичної культури і спорту в КНР передбачає залучення всіх категорій навчальних закладів. Значне місце відводиться реформуванню процесу фізичного виховання студентської молоді.

Автором здійснено аналіз аксіологічного виміру фізичної культури як соціального явища. Освітня парадигма в КНР розглядає цінності та цілі фізичної культури з позиції їх впливу на студентську молоддь.

Фізична культура і спорт спрямована на виховання у молоді усвідомлення їх значущості для повсякденного життя та досягнення найвищого та особистісного успіху.

В даному розділі представлений матеріал з проблеми формування мотивації студентської молоді до занять фізичною культурою і спортом.

Формування мотивації до занять руховою активністю залежить від традицій фізичної культури, соціального оточення, освітніх технологій.

Аналіз стану проблеми формування мотивації студентів до рухової активності свідчить про необхідність наукового обґрунтування сучасних підходів до формування стійкої мотивації до занять фізичною культурою і спортом.

Автором проведено аналіз особливостей організації освітнього процесу з фізичного виховання студентів КНР, яке регламентується низкою нормативно-правових документів. Позитивною особливістю нормативно-правового

забезпечення КНР в галузі фізичної культури і спорту є мобілізація всіх ресурсів для досягнення поставлених цілей, створення чіткого механізму організації та управління процесами розвитку фізичної культури і спорту, однак, існують певні вимоги у виконанні їх реалізації, що потребує подальшого вдосконалення ефективного фізичного виховання молоді в КНР.

У другому розділі **«Методи та організація дослідження»** автором представлено методи дослідження, використані у роботі, специфіку їх використання та описано організацію дослідження. Визначено контингент дослідження і представлено його характеристику. Вибір зазначених методів дослідження є адекватним для реалізації сформульованих завдань і відповідає поставленій меті дослідження. Слід зазначити, що автором коректно використані відомі наукові методи обґрунтування отриманих результатів, висновків і рекомендацій. Зокрема, було використано наступні наукові методи: теоретичний аналіз та узагальнення даних науково-методичної літератури і документальних матеріалів, антропометричні методи дослідження, фізіологічні, соціологічні, педагогічні методи дослідження (педагогічне спостереження, педагогічне тестування, педагогічний експеримент), психолого-діагностичні методи дослідження, методи математичної статистики. Логічною виглядає і наведена дисертантом організація дослідження.

У третьому розділі **«Характеристика рухової активності, відповідної мотивації та взаємозв'язку їхніх компонентів у студентів закладів вищої освіти КНР»** розкриваються особливості рухової активності, мотивації та фізичного стану студентської молоді в КНР.

Результати констатуючого експерименту показали, що більшість китайських студентів (88,4%) займаються руховою активністю, однак їх кількість зменшується від I до II курсу. Мотивація до занять не відрізняється між юнаками та дівчатами, а провідними мотивами є: підвищення рівня фізичної підготовленості, інтерес до здорового способу життя, активний відпочинок і розваги.

Автором визначено причини, які перешкоджають китайським студентам займатися фізичною культурою і спортом, а саме брак вільного часу, не можуть знайти секції, які відповідають їх інтересам, відсутність мотивації, негативний досвід занять спортом у минулому.

Слід відзначити, що серед факторів здорового способу життя рухова активність знаходиться на останньому місці, тільки 16,2% вказали, що вона є одним із головних факторів.

Результати дослідження показали, що 30% китайських студентів відчують стрес. Це може впливати на погіршення психоемоційного стану.

Показники фізичної підготовленості показали, що більшість студентів КНР мають низький рівень фізичної підготовленості.

Автором проведений факторний аналіз структурних компонентів, що визначають фізичний стан, рухову активність та мотиваційні пріоритети серед студентської молоді КНР, який дозволив ідентифікувати основні змінні та встановити взаємозв'язки між ними, розкриваючи ключові фактори, які впливають на рухову активність та мотивацію до рухової активності серед китайських студентів.

В ході констатуючого експерименту виявлено, що мотиваційна спрямованість не впливає на самооцінку фізичної підготовленості та здоров'я студентів залежно від статі. Автором здійснено аналіз розподілу студентів за рівнями самооцінки фізичної підготовленості та здоров'я залежно від мотиваційної спрямованості.

Дослідження показало, що серед китайських студентів, у яких простежується тенденція спрямування мотивації на успіх, юнаки в більшій мірі характеризуються зниженою самооцінкою фізичної підготовленості та здоров'я порівняно з дівчатами.

Дослідження продемонструвало, що, на відміну від самооцінки фізичної підготовленості та здоров'я, мотиваційна спрямованість на досягнення успіху у китайських студентів залежить від статі, в той час як спрямованість на невдачу від статі не залежить.

Аналіз розподілу студентів за рівнями самооцінки фізичної підготовленості і стану здоров'я залежно від мотиваційної спрямованості дозволив дійти таких висновків: за страхом невдачі студенти розподілилися рівномірно; серед досліджуваних із тенденцією мотивації на невдачу, статистично значуще менша частота випадків зі зниженим рівнем самооцінки фізичної підготовленості і стану здоров'я; серед студентів із невираженим мотиваційним спрямуванням зафіксовано статистично значуще більшу частоту випадків зі зниженим рівнем самооцінки фізичної підготовленості і стану здоров'я; у студентів з мотиваційною спрямованістю на успіх встановлено знижену самооцінку.

Отримані дані в ході констатуючого експерименту були покладені в основу розробки моделі формування мотивації студентів до занять руховою активністю у закладах вищої освіти КНР.

У четвертому розділі «Обґрунтування моделі формування мотивації студентів до рухової активності в процесі фізичного виховання у закладах вищої освіти КНР та організаційно-методичних умов її реалізації» представлена модель формування мотивації студентів до занять руховою активністю в процесі фізичного виховання студентів КНР.

Автором визначені передумови розробки моделі формування мотивації до рухової активності студентів КНР, до яких віднесено особистісно-орієнтовані, психолого-педагогічні та особливості культурного середовища. Науково-обґрунтована структура моделі, яка включає: мету, завдання, форми, методи, засоби, блоки реалізації моделі (методичний, практичний, теоретичний, соціальний) та критерії ефективності. Метою моделі формування мотивації студентів до занять руховою активністю в процесі фізичного виховання у закладах вищої освіти КНР є забезпечення сталого і глибокого інтересу китайських студентів до рухової активності.

Організаційно-методичними умовами реалізації моделі формування мотивації до рухової активності студентів є: індивідуалізація (розробка індивідуальних планів тренувань з урахуванням рівня фізичної підготовки, стану здоров'я, інтересів та цілей кожного студента); інноваційні методи (використання інтерактивних технологій, таких як віртуальна та доповнена реальність, онлайн-ігри для стимулювання рухової активності та навчання; застосування інноваційних методик фізичного виховання з урахуванням сучасних тенденцій та вподобань молоді); впровадження нових форм рухової активності; психологічна підтримка (включення елементів релаксації та психоемоційної підтримки в процес фізичного виховання); інформування та просвіта (організація інформаційних заходів та лекцій, спрямованих на підвищення усвідомленості студентів щодо позитивного впливу рухової активності на організм людини; використання різноманітних інформаційних каналів, таких як друковані та електронні ЗМІ, соціальні мережі, для поширення інформації про користь рухової активності; залучення до просвітницької роботи відомих спортсменів, тренерів, лікарів та інших авторитетних осіб); релаксаційні практики (розвиток релаксаційних та медитативних практик, включення елементів релаксації в заняття з фізичного виховання).

В ході перетворювального педагогічного експерименту була проведена оцінка ефективності впровадження моделі формування мотивації студентів до рухової активності згідно з визначеними критеріями, а саме:

- інтелектуальним критерієм відзначено підвищення рівня теоретичних знань студентів;
 - мотиваційним критерієм встановлено зміну спонукань китайських студентів до занять руховою активністю, їхніх пріоритетів у проведенні дозвілля, мотивів щодо відвідування занять з фізичного виховання у закладі вищої освіти;
 - критерієм оптимізації рухової активності і здоров'я зафіксовано значні позитивні зміни показників розвитку рухових якостей;
- критерієм ефективності «Соціальної інтеграції» відмічено значне статистично значуще ($p < 0,05$) покращення комунікативних навичок китайських студентів, їхньої взаємодії поза заняттями, взаємозв'язку рухової активності та комунікацій і соціальних зв'язків у студентському середовищі КНР.

Аналіз динаміки самооцінки рівня фізичної підготовленості китайських студентів до та після впровадження експериментальної моделі виявив, що серед юнаків спостерігається певне зниження низького рівня самооцінки, середній рівень самооцінки тримається стабільним, високий рівень самооцінки зростає. Серед дівчат помітне зниження низького рівня самооцінки; середній рівень самооцінки зростає; високий рівень самооцінки залишається стабільним.

Впровадження моделі формування мотивації до рухової активності сприяло підвищенню рівня рухової активності китайських студентів і мало позитивний вплив на їхнє загальне самопочуття, психоемоційний стан.

У п'ятому розділі «Аналіз та узагальнення результатів дослідження» обговорено отримані результати дисертаційного дослідження.

Доповнено дані наукових досліджень та розширено інформацію щодо відмінностей мотиваційних пріоритетів китайських студентів у спонуканнях до відвідування занять з фізичного виховання у закладах вищої освіти КНР, виборі видів рухової активності, психоемоційного стану, самооцінки фізичного розвитку і стану здоров'я та особливості організації освітнього процесу з фізичного виховання студентів КНР.

Набула подальшого розвитку інформація про фактори впливу на формування мотивації студентської молоді до занять руховою активністю у фізичному вихованні.

До спектра абсолютно нових наукових даних, що складають базис наукової новизни дисертації, а також є результатом виконання системного аналізу та застосування практичного досвіду з проблеми дослідження,

належать: розробка моделі особистісно-орієнтованого, психолого-педагогічного та культурного середовища КНР; наукове обґрунтування критеріїв ефективності організаційно-методичних засад формування мотивації студентів до рухової активності у фізичному вихованні в закладах вищої освіти КНР; визначення взаємозв'язку мотиваційного спрямування та самооцінки фізичної підготовленості, способу життя з мотивацією до рухової активності студентів КНР.

Висновки до дисертації відповідають поставленим завданням і безпосередньо впливають із попереднього аналізу. Наведені дисертантом аргументи повні, логічні та несуперечливі.

Стиль і мова дисертації. У цілому науковий рівень рецензованої роботи дозволяє надати виключно позитивну оцінку змісту дисертації, визнати її завершеною науковою працею, яка характеризується єдністю змісту і свідчить про суттєвий особистий внесок здобувача у практичну діяльність з фізичного виховання. Дисертація оформлена згідно з вимогами МОН України. Робота написана державною мовою, стиль викладення матеріалу – науковий. Основні положення, висновки, пропозиції та рекомендації дисертації в цілому характеризуються послідовністю, аргументованістю і завершеністю.

Повнота викладу наукових положень, висновків та рекомендацій здобувача в опублікованих працях. Ознайомлення з науковим доробком здобувача за темою дисертації дає змогу стверджувати, що його наукові публікації достатньою мірою відображають основні наукові результати дисертаційної роботи відповідно до вимог. Кількість, обсяг і якість друкованих праць відповідають нормативним вимогам, рекомендованим для повноти висвітлення отриманих результатів дисертаційної роботи на здобуття ступеня доктора філософії. Наведені публікації підтверджують, що наукові та практичні результати дослідження одержані автором самостійно і оприлюднені до захисту дисертації. Основні наукові положення дисертації опубліковані у фахових наукових виданнях та матеріалах міжнародних та всеукраїнських науково-практичних конференцій.

За матеріалами дисертації опубліковано 9 публікацій: 7 – у наукових фахових виданнях України, 2 – апробаційного характеру.

Зауваження та дискусійні положення щодо змісту дисертації. У цілому позитивно оцінюючи дисертаційне дослідження, акцентую увагу на окремих суперечностях, спірних положеннях, що, на мою думку, потребують або додаткової аргументації, або спеціальних пояснень під час захисту дисертації:

1. У практичній значимості роботи не конкретизовано, які саме пропозиції було впроваджено в освітній процес здобувачів вищої освіти України та Китаю.

2. У висновках до третього розділу зазначається, що аналіз розподілу студентів здійснювався за рівнями самооцінки фізичного розвитку та здоров'я, але зміст розділу та загальні висновки свідчать про аналіз фізичної підготовленості та здоров'я.

3. На наш погляд, у науковій новизні, висновках до 4 розділу та загальних висновках необхідно було б розкрити визначені автором блоки реалізації моделі (методичний, практичний, теоретичний та соціальний), які представлені на рис. 4.1. В тексті дисертації на стор. 171 не зазначена цільова спрямованість теоретичного блоку.

4. У змісті розділу 4.1. необхідно було б представити форми, засоби та методи, які автор пропонує використовувати для формування мотивації китайських студентів до рухової активності.

5. Неправильно оформлені деякі літературні джерела, а саме: №17 – у назві журналу пропущено «Journal of...», правильно буде «Journal of Shenyang Sport University», №38 – після назви статті вказано «Уханського інституту фізичного виховання», мабуть пропущене слово «Журнал...», тоді логічно буде «Журнал Уханського інституту фізичного виховання». До того ж, деякі джерела, наприклад №№17, 38, 42, 55, 60, 96, при переході за посиланням на сторінку видання мають англійську або китайську мову оригіналу видання, а наведені чомусь частково українською, частково англійською в одному реченні. Джерела повинні вказуватись мовою оригіналу видання. До того ж, це ускладнює підрахунок іноземномовних літературних джерел, що є дуже важливим для загальної оцінки наукової роботи такого рівня в цілому.

6. У роботі є деякі технічні помилки і редакційні неточності.

Висновок. Дисертаційна робота Се Чжімін'я «Організаційно-методичні засади формування мотивації студентів до занять руховою активністю у фізичному вихованні в закладах вищої освіти КНР» є кваліфікаційною науковою працею, яка виконана здобувачем особисто, має наукову новизну, характеризується новим підходом і практичною цінністю, відповідає спеціальності 017 Фізична культура і спорт, вимогам до оформлення дисертацій, затвердженим наказом Міністерства освіти та науки України № 40 від 12.01.2017 р. (із змінами, внесеними згідно з наказом Міністерства освіти та науки України № 759 від 31.05.2019 р.) та «Порядку присудження ступеня

доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України № 44 від 12.01.2022 р. (із змінами внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України №341 від 21.03.2022 р.), а її автор Се Чжимінь заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 017 Фізична культура і спорт.

Офіційний опонент:

доктор наук з фізичного виховання та спорту, професор,
проректор з наукової діяльності
Придніпровської державної академії
фізичної культури і спорту
Міністерства освіти і науки України

 Наталія МОСКАЛЕНКО

Підпис Н. Москаленко засвідчую
Начальник відділу кадрів

 Наталія ДЕМ'ЯНОВА